

ZAROBLJENI UM

Prikaz - riječ o presudnom su - očenju sa Istinom

...Pokazalo se da Memorandum ukazuje na ono što Milošević nastoji ostvariti kako bi uklonio "ugroženost" Srba od hrvatske genocidnosti i islamskog fundamentalizma... Kao posljedica tog uslijedili su pozivi spasitelju "Slobi" da ih oslobodi opasnosti bez primisli da im je to on upravo priredio da bi učvrstio svoju despotsku vlast i izbjegao ispunjenje svojih izbornih neostvarenih obećanja. Zbog toga je neo - nacista "Slobo" gurao u rat kao u jedino spasenje, a da bi prikrrio svoje laži nametnuo im je "Mitinge istine" na kojima su po tradiciji dominirale obmane predstavljene istinama i optuživani nesrpski narodi za ugroženost Srba, narodi kojima su prijetili svojim svemoćnim spasiteljem. Srpsko ludilo uplovljavalo je tako i tamo gdje mu nije bilo mjesta, plašilo druge a podsticalo Srbe da istraju na svom jedinstvu - ludilu.

...Bošnjacima su, izgleda, potrebni izuzetni trenuci da bi konačno otkrili svoju etničku nezbrinutost i egzistencijalnu ugroženost te da bi saznali da su se njihovi agresori i u miru spremali za genocidni rat - u vrijeme kad su oni spavali povijesnim snom.

Rasim Muminović, djelo Zarobljeni um

Između spoznaje i moći postoji ne samo odnos lakejstva, nego i odnos istine. Mnoge spoznaje su izvan proporcija s podjelom snaga ništavne, makar formalno i bile u redu. Kad iseljeni ljekar kaže: "Za mene je Hitler patološki slučaj", klinički nalaz na kraju može potvrditi njegov iskaz, ali njegova nesrazmjera prema objektivnoj nesreći koja u ime

paranoičara prelazi svijetom, čini smiješnom dijagnozu u kojoj se dijagnostičar samo šepuri. Možda je Hitler "po sebi" patološki slučaj, ali sasvim sigurno ne "za njega". Taština i jad mnogih izjava emigracije protiv fašizma stoji u vezi s tim. Oni koji su mislili u formama slobodnog, distanciranog, nezainteresovanog prosuđivanja bili su nesposobni da u te forme unesu iskustvo nasilja koje realno takvo mišljenje stavlja van snage. Gotovo nerješivo pitanje sastoji se u tome da se ne dopusti zaglušivanje ni moćima drugih ni sopstvenom nemoći.

T. W. Adorno, djelo Minima moralia

Posve sigurni u izvjesnost opasnosti da usporedba dvije knjige – Riječi koje u netom minulom stoljeću sebe – svjedoče i svjedoče Vrijeme u planetarnoj raspuklini uobrazilje o svemoći uma, zahtijeva metodologijski zasnovanu elaboraciju tema i njihove strukturalnosti, te mogućih zajedničkih vrijednosnih sudova, dok zadatku prikaza jednog djela nije nužno ni pripadajuće spolja dovođenje ishodišta onog što se samo samim djelom uznosi u osobiti smisao su–očenja i su–učesća u Vremenu. Neka je uz opasnost izostanka komparacije dozvoljena ekspresija autora prikaza:

Adornovo djelo "Minima moralia" i djelo Rasima Muminovića "Zarobljeni um" onovrsna su literatura – biljeg dvadesetog stoljeća, njegovih početaka i kraja.

Djelo "Zarobljeni um" je fenomenologija svijesti koja sebe – afirmira prikazujući "nepostojeće postojećim" a postojeće proglašavajući fiktivnim. Djelo je tako poduhvat razodijevanja tijela u kojem smještena svijest reproducira destljećima obmane iz kojih zarobljeni um sebe – hrani otrovima. Mlazevima zasipajući otrov egocentrizma (grabežnost), mistifikacije (mitomanija), zarobljeni um suvereno vlada utjerujući povijest u lik - program srpske hegemonističke i imperijalne ambicije:

"Tom praksom danas velikosrbizam ispisuje zlodjelima najbarbarskije stranice ljudske povijesti otkrivajući nehotice ekspanzionističke i hegemonističke težnje Srbije devizom njenih ideologa: "Svi Srbi u jednoj državi" bez obzira na nedostatak prostora za to. Tim više što planiraju otkloniti taj nedostatak "etničkim čišćenjem", tj. otimanjem zemlje svojih

susjeda za što u ovom ratu koriste podjednako artiljeriju, nož za klanje, batine i malj kojim ljudima razbijaju glave, naprave za davljenje, dakle, sredstva destrukcije, represije i ponižavanja - još nedovoljno spoznate metode mučenja i ponižavanja u zadovoljavanju atavističke mržnje i patološkog zanosa. Najveći apsurd koji ostvaruju nanoseći drugima zla je planirano gnusno silovanje žena, podriivanje geneze jednog naroda. Nemilosrdnim razaranjem čak i gradova koje nazivaju srpskim, bez obzira na simboličan dio srpskog stanovništva u njima, svjedoče o neizrecivom zločinu i jezivoj mržnji koju pritom ispoljavaju, na što se ne smije gledati kao na prirodne nepogode. Zna se da to ne čini priroda nego čovjek – rob mitomanije i to tako okrutno i luđački kako nijedno drugo biće planete ne bi moglo činiti.”

Razobličenje kanceroidnosti mitomanije i dijagnosticiranje metastaze bolesne svijesti nadilazi znanstveno umijeće i znanstvene rezultate koji djelo mislioca posigurno vode u veliku literaturu; u djelu autorovo razobličenje slavljublja, vlastoljublja, narcisoidnosti, destrukcije, analiza programa genocida, doseže onu razinu i težinu Riječi kad ona misli i mjeri ono supstancijalno – gubitak ljudskog dostojanstva. Stoga se djelo mislioca ne smiruje u napisanim stranicama. Široko je mislilac rasputio, sve do čuđenja i odvratnosti, pitanje da li zvjeri i rušitelji, silovatelji uopće mogu živjeti u čovjeku. Ova anatomija srpske destruktivnosti svjedoči i ishodi iz jedinstvene sposobnosti misli autora da elemente bića destrukcije istražuje i otkriva u njihovoj historijskoj procesualnosti do cjeline – istine bolesti koja napreduje:

“Stoga to najprije izaziva čuđenje da čovjek koji to čini može očekivati da bude čovjekom, a onda dolazi do odvratnosti pri pomisli da takva zvijer i rušitelj uopće mogu živjeti u čovjeku. Osjećanje se intenzivira do jezivosti traženjem razloga za toliku količinu zla i mržnje. Čovjek koji to može činiti postaje strašilo koje nije moguće smjestiti među ljude. Njemu danas doista treba posebna država na planeti Zemlji, a sutra će mu trebati nova planeta za fantomsku državu, jer njegova potreba je bolest koja napreduje, kao što je stvaranje besmisla smisao njegova života koji mu izgleda “prirodan” koliko i onima koji su na to navikli. Njima nije teško prihvatiti masovne grobnice kao da su posljedice prirodnih nepogoda, a ne djela zločinaca koji to čine vođeni fantomskom idejom. Zbog zaludenosti tom idejom, njihov zarobljeni um planirao je da uništi nacije koje su se našle na putu ostvarenja njihovih patoloških uobraženja i zato ih žele uništiti. Pred fantomskom pojavom koljača i rušitelja gasi se svjetlo

svake nade i ukida mogućnost ljudske budućnosti. Nju mogu u tom kontekstu imati samo oni koji ne misle i neki od onih koje su mimoišle zajedničke grobnice ili masovna ponižavanja.”

Djelo je, stoga, najviša časnost ljudskog poduhvata koja ne završava optimizmom već pesimizmom kao još jedinim i preostalim smislenim optimizmom – da otrovni otpad nije zatrpan i da nije neutraliziran. Srpska destrukcija nije nikada odlazila u prošlost zato što nije razumijevano njeno sjeme iz kojeg klija stablo mračne budućnosti. Djelo “Zarobljeni um” nije samo literatura unutar zajednice Riječi – bolnog krika iz nezapamćenih strahota nasilja u liku velikosrbizma, ovo je djelo zavičaj vlastitosti misli koja brine i čuva sebe od podvale i podmetanja posljednje zamke da na zlodjelo reagira odgovarajućom sebe-pripravom u zlodjelo:

“No, ako se na oružani napad može uzvratiti oružjem, kako reagirati na masovno silovanje žena ili na masakriranje ljudi? Mogu li se nečovječne strasti zaustaviti civilizacijski i njihovi nosioci kazniti bez povrede ljudskog dostojanstva? Nažalost, ne mogu zbog toga što morbidna djela ostvaruju ideološki manijaci (poremećene osobe), podržavani od indoktriniranih sunarodnika koji ih uzdižu umjesto da se pobrinu za njihovu društvenu izolaciju. Drukčije se na njihova zlodjela ne da reagirati ako čovjek drži do svog dostojanstva i društvo do svog zdravlja.

Ali, iako je, bolje zlo podnositi nego ga činiti, nedopustivo je biti indiferentan prema njemu, jer je to samo blaža forma pristajanja na zlo. Zapravo, mirenje sa zlom gotovo je identično njegovu uvažavanju, ako se ne radi o psihi mazohista, odnosno moralno siromašnih ličnosti, njihovoj razbijenosti ili neizgrađenosti. Od te, nešto je drukčija pasivnost Bošnjaka koji uporno podnose genocide bez odgovarajućih reakcija, što se može smatrati njihovom mazohističkom crtom, moralnom slabošću i političkom neorganiziranošću kao posljedicama djelovanja religije, kulture i civilizacije na njihovo biće”

No, po koji put povijesna uspavanost Bošnjaka trebalo bi da je sad najglasnije probuđena koliko je najkrvoločnije napadnuta zvijerima iz sofisticiranog bestijarija koji nam se zbog povijesne uspavanosti pričinio “višom kaznom” pa tako prijeti taj pričin da opet stvari ne vidimo i ne imenujemo iz njihovog realnog prostora i vremena, iz susjedstava, kako se one organiziraju i konsolidiraju pred našim očima, sve po paradigmi da je “teritorijalna odbrana i naoružanje” nepotrebno, suvišno. Potpuna je istina te suvišnosti budući da miroljubivom Bošnjaku oružje i ne puca kad mu misao porine u dubine propitivanja smisla posjedovanja pljačkom

i na nevinim žrtvama ostvarenog imetka. Velikosrbizam, što je isto, otimanje imetaka i oduzimanje života, odgaja ovo u najveće vrijednosti politike, nacije, znanja, otimanje je religija, ubijanje je zadovoljstvo i trijumf, u to je izopačeno “čojstvo” i takvo postalo pretpostavkom da se surovost i ekstremna elementarnost ponašanja unutar golih gromada i bespuća sunovrati na cvjetove civilizacije, primjerice Dubrovnika ili da Gustokoso strašilo iz plemenite ljepote Sarajeva isisa sve što mu je životinjski nagon tražio a potom da sa planina “poetski” siluje ljepotu pred kojom je povijest pisala stranice divljenja i poštovanja. Sada znamo, ako odbacimo da neke mistične sile vladaju društvom i prirodom, one su tako konkretne, one su konkretne politike, konkretne partije, konkretne međunarodne organizacije i njeni misionari, konkretni lideri. Zlo je oduvijek konkretno samo što ga mi ne gledamo i ne razumijemo. U tome je Povijesna uspavanost Bošnjaka unutar koje najbolje crte njihove duše, moralnosti, altruizma, osobitosti kulture bošnjačkog bića, pred sudom vlastite povijesti ne mogu biti oslobođene odgovornosti za rad bošnjačke dobrote. Čitamo djelo R. Muminovića kao iskustvo koje ne dopušta Riječi samozadovoljstvo stečenom mudrošću, već je sama riječ u Patnji napora da mudrosti ne izmakne ono drugo što mora razodjenuti te golotinje i tako u drugotnom razumijevati sebe - povijesnu poziciju.

Mislilac R. Muminović djelom “Zarobljeni um” izvodi Bošnjake pred sud povijesti na kojem njihova moralna odgovornost pred potomstvom mora biti do čistote zaključaka propitana, mora bez ostatka, biti razumijevana presudnom mjerom posigurnog potiskivanja sa zemljopisa ili zadobijanja Budućnosti:

“Kao patareni živjeli su stoljećima na distanci, ali u podnošljivosti sa svojim hrišćanskim susjedima, a kao Bošnjaci također stoljećima zajedno sa kršćanima bez primisli, kad su to mogli, da ih likvidiraju ili prevedu u svoju vjeru, u protivnom pitanje je da li bi ih danas bilo. Suprotno tome činili su preci današnjih kršćana njihovim precima i čine slično njihovi potomci, pravoslavci i katolici, potomcima patarena kad traže od njih da se vrate u pradjedovsku vjeru, a ako to ne prihvate da ih čekaju progoni i likvidiranja, pa više nije moglo biti mirnog zajedničkog života ako se nije moralo. Od tada Bošnjaci trpe genocide, rušilačke nasrtaje u kojima pravoslavci prednjače nad katolicima, a po tome kako “pružaju otpor” Bošnjaci ponajviše ispoljavaju moralnu minornost, psihičku naivnost i političku dezorganiziranost, ali ne i genocidnost. Naprotiv, njih genocidi uvijek zateknu nepripremljene, što se ne događa onima koji su uvijek

spremni na zlo. Čak i kad to shvate, Bošnjaci nisu u stanju da ga prihvate zbog čega podnose genocide pa se njihova moralna odgovornost uvećava pred sudom povijesti. Nastave li tako, izgubit će pravo na potomstvo koje ostavljaju u ždrijelu neprijatelja nepripremljeno za opstanak, što ne rade ni životinje pred svojim mladuncima.”

Djelom se, dakle, ulazi u razdiruće pitanje dubine i granice ljudskog dostojanstva koje mjeri naše postojanje životarenjem ili doista životom. Djelu su takvo pitanje njedra iz kojih progovara. Ono je čuvar takvih rijetkih zavičaja čovjeka. Zato riječ mislioca izdržava prometejsku patnju, jer bogove Zla otkriva po zastrašujućoj fizičkoj prisutnosti i izostanku i najmanje crte duhovnog. Istina drame prometejske patnje, s onu stranu licemjerstva, sebe – je suočavanje i suočavanje nas sa istinom nedopadljivog:

“Uz rad na studiji autor se uvjerio da je bolje radi istine pisati nedopadljivo nego u cilju dopadljivosti neistinito. Kao primjer za posljednje poslužila mu je licemjerna formulacija UNPROFOR- a kojom se agresor i žrtva nazivaju “stranama u sukobu”, čime se prikriva istina o agresoru koji divljački napada, koliko i istina o žrtvi koja se grčevito brani... Čak i termin agresor zamagljuje destruktivnu okrutnost napadača koje ponekad autor naziva gorilama, vrijeđajući ta nedužna bića, da bi nagovijestio bezdušnost neljudi, a katkad hijenama da bi čitaocu približio njihovo zvjerstvo, te Sataninim sinovima da bi izrazio njihovu haotičnost, uglavnom, terminima koji bi pružili ne samo moralno – etičku ocjenu nego i društvenu osudu zla, što se nekima neće dopasti, ali to je neuporedivo manje važno od istine do koje je autoru stalo”.

Prikaz djela R. Muminovića kod najvišeg je zadatka da bude u misiji djela, da se akcentira riječnik ovog djela u kojem se sve o čemu se promišlja imenuje svojim pravim imenom, rekli bi iznutra, kako bi penetracija “zamagljenih termina” bila zaustavljena u svojoj funkciji prikrivanja istine velikosrbizma.

PROLOG djela “Zarobljeni um” uvodi u zbiljske pretpostavke odredbe – definicije pojmova sila i nasilje: “Moć usmjerena nadmoći nad ljudima ima svoje konačno ishodište u potencijalnom, ako ne i u stvarnom nasilju. Fizičke moći neostvarive su bez sile koja tako postaje sredstvo realiziranja i održavanja tih moći naspram plemenitih moći koje zbog ljubavi i kreativnosti ne podnose silu i zato je nastoje ukinuti, što i jeste bitna razlika između vulgarnih moći održavanih i ispoljavanih nasiljem, i plemenitih moći koje se iskazuju ljubavlju i kreativnošću, dokazujući da

nasilje ne mora biti oblik dokazivanja moći”. Nalazimo one precizne distinkcije koje omogućavaju sigurna ishodišta promišljanju sile i nasilja kao kosmičko–društvene pokretačke snage civilizacije općenito, s jedne strane, i njihovih uposebljenja u konstantu odnosa spram jednog naroda, s druge strane. Unutar prospekta moći koja se instrumentalizira u silu i nasilje, nauka, politika, religija, tehnologija, filozofija, ideologija i drugo danas su dovedene u središte presudnih pitanja opstanka ili uništenja svijeta i čovjeka u ime kojih ideala njihova progressa i njegova stavljanja u funkciju vladanja danas čovječanstvo vapi za mogućnošću spašavanja od realizacije postavljenih ideala. Zarobljeni um je planetarni fenomen, on je pogubni pad čovjekovog uma u službu protiv čovjeka. Katastrofa pogubnosti pada, stoga se nužno mora razumijevati iz smisla cjeline zarobljenosti uma. Djelo R. Muminovića se gradi iz najšireg istraživanja, poimanja, imenovanja jednog povijesnog iskustva gubitka slobode i okupacije uma u funkcije protuljudske, protuprirodne, apsurdne sve do iskustva eliminacije naroda iz povijesti civilizacije i do njihovog brisanja sa zemlje.

SLOBODA I ALIJENIRANI UM – je ono poglavlje djela “Zarobljeni um” u kojem se promišljanje mislioca propuće u sve oblike uskraćenja slobode koji nisu ništa “regionalno” već po svojem opsegu i uniformnosti znače makroprostranstva izmaknuća temelja ljudskog bivstva i njegova egzistencijalnog limita. Riječ je o jedinstvenoj svezi izmaknuća slobode i dominacije alijeniranog uma unutar koje je nesloboda plodno tlo alijeniranom umu, s jedne strane, i unutar koje sveze alijenirani um trijumfuje u “kreiranju” novih oblika sve - neslobode do perfekcije kakvu historija svjedoči u fašizmu, velikosrbizmu, staljinizmu, i drugim ideologijama sve do potrošnje kao ideologije. Danas raznorodni oblici neslobode i alijenacije općenito funkcioniraju istovremeno kao nerazumijevanje, da smo u obilju uživanja prikraćeni za ljudski osjećaj i odnos i da smo u zvjerskom nasrnuću oduzimatelja slobode iznenađeni da je njen izostanak ravan umorstvu. Povijest, stoga, bjelodanim činjenicama neslobode i alijenacije upozorava na ove temelje “navike” da se živi u ropstvu i da se ono kamuflira u suvremene standarde komfornog “stanovanja”. Mislilac piše: “U svima njima sloboda je sputana da bi mogla pokrenuti ljude višim vrijednostima, pa zato troše svoj kratki život u konfesionalnim i nacionalističkim antagonizmima. Sloboda koja ne bi bila sputana navikama i predrasudama mogla bi pokrenuti ljudske snage da služe ljudskom dostojanstvu, a ne da ih zloupotrebljavaju i bezumno troše.”

PRIRODA I POMRAČENI UM. U svijetu bića koja vezuju njihovu prirodu spoljne veze pa se sva bića javljaju kao fragmenti tih vještački uspostavljenih veza i, svakako, kao sebe - fragmenti, autor djela "Zarobljeni um" otkriva da se samo iz čovjekove uobrazilje da se sve oko njega okreće kao oko svoje ose može zbiljski otkriti zbiljska čovjekova usamljenost i osjećajnost za drugog samo kao za predmet raspolaganja. Čitamo da "Pocijepanost čovjeka dolazi iz podvojenosti svijeta na stvarni i svijet ljudske glave". Odjeljak ispod naslova "Priroda i pomračeni um" je duboka analiza ispita na kojem se nalaze filozofska gledišta pred zadatkom definiranja ljudske prirode. Racionalizam, iracionalizam, volutarizam, razne sinteze temeljnih polazišta definiranja čovjekove prirode, njihovi nosioci u povijesti filozofije Zapada, uobličavaju stoljećima svijet u predmet ili sliku po, napuštanju stvarnosti svijeta i nesvodljive prirode čovjeka na jednu dominantnu značajku, i po određenju svijeta iz konačnog čovjekovog određenja i određenja koje mora biti općevaljano i općeprihvaćeno određenje. Ovakva metodologija, piše mislilac, jedinstvena je svim oblicima uznošenja čovjeka nad sva druga bića i pojedinih ljudi nad sve druge ljude: "Na takvim osnovama i u takvom kontekstu isticano je "arijevsko biće" koje treba da "preporodi" i "ozdravi svijet". Identifikacija pogleda na prirodu čovjeka sa svijetom je najbrutalnije utjerivanje različitosti bića i svekolike stvarnosti u pogon kojim se vlada a u kojem se ne diše. Konclogori, Sibiri su svjedočanstvo metodologije utjerivanja života u torove jednog značenja svih različitosti ili oduzimanje života, pogoni koji iskazuju danas kao i ranije i potvrđuju da je "nacionalno" najsigurniji instrument da lider vlada do neslučenih vrsta realizacije svojih pogleda. Nacionalno je tako samo učinak apstrakcije zbiljskog čovjeka kojemu u ovom pogonu njegova određenja pripada još samo da bude na stranicama magazina koji nemaju odgovornost da razumiju ono što donose, danas je čak nesigurno da li učinci apstrakcije koji su ostali od čovjeka mogu izazvati kakvo osjećanje osim recepcije dnevne informacije, do sljedeće.

DRUŠTVO I BIROKRATSKI UM. Birokratski um koji do perfekcije struktuiru sustav manipuliranja sofisticiranom degradacijom ličnosti, pa su mu njegova vlastita mjesta najviše obrazovne ustanove, za razliku od Akademije koja je u antičkom svijetu bila rodno mjesto obrazovanih duša i čuvarica znanja i humanuma, strukturalni je elemenat društva koje je apriori model sa svojim nazivom i obaveznošću da se prihvati. Društvo kome je birokratski um instrument manipulacije nad ljudima sa

neprestanim izbacivanjem sententia (partijskih, kongresnih, liderskih i drugog porijekla mudrosti značenja zapovijesti) danas se iskazuje kao svemoćna tehnologija bez zastoja u inoviranju sustava manipulacije. Rekli bi sa autorom ovog djela, savršenstvo tehnologije birokratiziranog društva je izravno proporcionalno podrijetvu do uništenja ljudskog dostojanstva, na nestanku lijepog carstva humanuma “đilapaju” u visinu i širinu strašila – carevi i njihovi podanici: “Ni drskost birokracije da nagrađuje bolje rad svog pomoćnog osoblja nego rad uglednih akademskih stručnjaka ne govori toliko uvjerljivo koliko “socijalističko samoupravljanje” da su svi bili izmanipulirani. Štoviše, ono predstavlja jedini do sada poznati sistem u svijetu sveopće manipulacije ljudima koji samo izgleda manje opasan od drugih oblika manipuliranja njima.” Stoga se može, sa pravom, reći da je progres modernih društava ispunjavan sadržajem - svekolikom vrstom ljudi, egoista, hedonista, “materijalista”, slabića i drugovrskih podanika za rad koristi. Ovi tipovi postaju snažni tek po svojoj zbiljskoj ljigavosti i po svojoj zbiljskoj beznačajnosti. Što su uživaoci nagrade za prilježnosti traženom “tipu” mišljenja i funkcioniranja ne bi nas uznemiravalo to što historija svjedoči da im je davana zadaća mjerenja opstanka ili istrebljenja čitavih naroda to nam je povijesna odgovornost razumijevati strahotu gasnih komora koje oni pale. Mislilac imenuje odnos i relate takvog odnosa: “Međutim nijedan odnos među društvenim strukturama nije toliko upadljiv povijesti koliko odnos birokracije i inteligencije. To što je inteligencija konstantno gurana na marginu društvenog života djelo je birokracije, djelo koje podsjeća na ostvarivanje tabua u primitivnom mentalitetu kojim je održavana tajanstvenost poglavice.”

POVIJESNI UM I GENOCID naslov je četvrtog odjeljka djela “Zarobljeni um”. Jedino što autor, promišljajući fenomen života čovjeka, uzima za ishodište jeste da to što čovjek život istražuje, otkriva, što ga razumijeva ili ga nikad ne shvaća “Po tome se naslućuje da je čovjeku život više zadat nego dat i zašto se njegov život razlikuje od svih ostalih oblika života kako po njegovoj ovisnosti o aktivnosti svakog pojedinca tako i o utjecaju okoline prvenstveno: roditelja, zajednice, zavičaja, društva i države.” Odnos pojedinac i društvo se razmatra iz presudnog značenja društva za orijentaciju pojedinca, “bilo da mu pruža pomoć ili da ga ograničava svojom pogrešnom orijentacijom zadugo (ili zauvijek) da shvati svijet i sebe u njemu.” Mislilac piše sjajne stranice komparacije značajnih učenja o povijesnom umu. Opservacije i kontraverze u kojima se gubi suvremena filozofija (svijest – medijum komuniciranja sa pojedinačnim

svijestima) mislilac kritički oslobađa svakog zamagljivanja i problemu komuniciranja sa drugim pristupa iz objelodanjenog rezultata što ga je isporučilo “mišljenje apsolutizacije”, ovoga je suština preobraćanje nemoći u lažnu svemoć podnosivu u teoriji ali nedopustivu u praksi koja zanemaruje teoriju kao svoju neophodnu pretpostavku, u što nas uvjeravaju ponašanja izmanipuliranih masa predvođenih diktatorima koji pretvaraju ljudsku pozornicu u klaonicu i ruševine, uprkos tome što mase predvođene velikim ličnostima mogu najaviti epohu koliko i nagovijestiti smisao povijesti. Kad promišljanje osigura svoj prohod u prirodu same stvari tako što je razdani iz prikrivenosti unutar mišljenja - nasilja kako ona treba da se shvaća i vrednuje tada se postiže ono što se veoma rijetko događa u tekstu da riječi postaju snimak, ono što im se činilo predmetom postaje u nenasilnom razdanjenju sama stvar nezarobljiva više nikakvim predrasudama ni voluntarističkim iskrivljenjima. Djelo R. Muminovića “Zarobljeni um” je, moglo bi se reći, oslobodilo sve prostore u kojima zarobljeni um skriva svoju sramotnu i smrtonosnu zarobljenost: “Sudeći po prljavom ratu kao naličju agresora, njegova događanja su plod zarobljenog uma koji pokreće slavaljubivu masu i njene vlastoljubive predvodnike povezivanjem nagonskih poriva i negativnih strasti u jedinstvo koje daje ratnim zbivanjima karakter stihijnosti i bezumlja kao što odsustvom humanuma u njima svjedoči o djelovanju zarobljenog uma koji daje događajima obilježje kontingentnosti.” Oslobođena priroda “nebeskog naroda” iz zlom obnevidjelog sebe - viđenja i razumijevanja u vid pretpostavki istine – prirode “nebeskog naroda” onaj je povijesni uvid djela da je “historijsko” mjesto i historijski kontinuitet velikosrbizma u njegovoj konstanti od početaka srpske državnosti do Miloševića - spasitelja, konstante koja je smisla elementarne insuficijencije spram razlikovanja istine i obmane.

MITOMANIJA I NACIONALIZAM su, stoga, brat i sestra kojima je Zlo rodstvo i ognjište. Drugovrsna rodstva i ognjišta ruše se da bi se nesrećom drugih, njihovim nestankom oplodila mitomanija, a nacionalizam osuvremenio i uobličio u granice kuće (Srbije) iz koje se zlo odašilje za rad čvrstog čuvanja obmane od njenog prepoznavanja u razdobljima kad oružje ne bljuje otrov na Bošnjake. Ovi i Albanci su hrana zvijerima čiji očnjaci ne smiju otupjeti. Djelo R. Muminovića osobitom snagom koja vrije iz osobnosti i vrije iz misaonosti proglašava da je velikosrbizam u “stanju ideološkog delirijuma”, u stanju prevarenog Zeusa: “Oni progone druge onako kako je u mitologiji progonio Zeus svog sina Prometheya

zbog toga što je otkrio njegovu božansku nesposobnost... Osim toga, za sve što nisu uspjeli u svom životu, oni su okrivili druge, svejedno zovu li se Turcima, Bošnjacima, Hrvatima, Makedoncima, Slovencima, Albancima, ili drukčije.” Moguće je očekivati da “pobjeda” na Kosovu danas bude minimizirana pobjedom nad snagama NATO-a. Nisu važne istine smrti ljudi važna je nova hrana mitomaniji.

POMAHNITALI UM, STID I RAT. Mitomanija je osjećala glad i njena potreba je zadovoljena na isprobani način. Srbija je svoju historiju uvijek štvala kao najbolju učiteljicu, druge nije ni tražila, a štovanje drugog i drukčijeg nije ni moglo nastati jer je načelo zatvaranja u jednu kuću i tor pod jednim krovom obesluhilo za drukčije, naravno, ukoliko ne zanemarimo izuzetno razvijeni sluh za otimanje od drugog. Bošnjaci svoju povijest strpljivo podnose “neopterećeni” što poslije svakog velikosrbskog proždiranja njihove zemlje bivaju svedeni na manje prostore i rastureni na mjesta koja su se još za njih našla. Napisane stranice sabiru dokumentirano i na načelima znanstvenog poštenja redosljed zla: “Dolazak današnjeg zla najavljen je u prošlom stoljeću “istrebljenjem poturica”, potvrđeno pokrštavanjem Bošnjaka i Albanaca 1913. godine, raseljavanjem i ubijanjem Bošnjaka i Albanaca između dva svjetska rata, te bestijalnim klanjem i spaljivanjem bošnjačkog naroda u vlastitim domovima”. Unutar rješenja koja je ponudila i ostvarila Europska zajednica, briljantno konstatira autor, najprije “kantonizacija” pa podjela na entitete ova i ne vidi ono što zločincima odgovara, ne vidi jer ne razumije način na koji se tijelo takvog zla obnavlja, ono se obnavlja koliko je u toru – bestijariju.

Sa djelom R. Muminovića zbiva se promišljanje duhovno povijesnih pretpostavki koje utemeljuju tokove civilizacije i utemeljuju određena shvaćanja istine koja shvaćanja istine uzdižu narode u civilizacijske prostore ili ih sunovraćuju u bezdan zla uništavajući svaku mogućnost i nadu u humanum. Budući da su određena shvaćanja istine temelj pojava ona gospodare pojavama. Autorovo promišljanje je prohod u temelje, da ih učini pitanjem. Djelo je stoga darovalo Bošnjacima i čovječanstvu jednu osobitu dostatnost promišljanja koju je mislilac odgojio iz vjere, nade i borbe za humanum:

“Misli i postupaj uvijek tako da pomažeš sebi i drugima u onemogućavanju agresivnih nacional - neo - fašista da izvedu genocid nad tvojim ili drugim narodom, ako hoćeš da budeš čovjek i da ljudski živiš” (R. Muminović).

Fatima Lačević